

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик куни — 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар қўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро жамғармаси

БУ УЙДА БОЛАЛАРГА МЕХР УСТУВОР

Ўғай оналар ҳақида эл оғзи-га тушган турли-туман латифалар, таъналар тушунчамизга елимдек ёпишиб қолган. Бу муносабатлар ҳамон уларнинг хизматини асоссиз камситиб келади. Бироқ элнинг кўзи элликта. У яхшиликнинг ҳам, ёмонликнинг ҳам мағзини тўғри англай олади. Қўкон шаҳар ҳокимлигига борганимда мақсадимни билишиб, мени Қиялисой мавзесидаги Орифжон Ҳакимов билан Зебохон Ҳакимова оиласига рўбарў қилганларидан миннатдор бўлдим. Дарвозадан кирганимда сиймбар аёл менга жилмайиб, ичкарига таклиф қилди. Қошлари зулукдек қотган бу аёлда меҳрибонликдан ўзга яна нимадир яхши ҳислат ҳам бор эди. Тўрдаги сўрида Орифжон ётарди. У биринчи гуруҳ ногирони. Салом-аликдан сўнг Орифжон билан суҳбатимиз қизиқ кетди. Шу аснода назиккина қизалоқ чой кўтариб кирди.

- Армиядан келибоқ уйландим, - дея олис ҳикоясини бошлади Орифжон. - Отам эрта кетган, онам ҳам анча етилиб қолган эдилар. Салтанат ҳам яхши жувон чиқди. Ана-мана дегунча бир қиз, икки ўғилни ҳада этдию, уни

Яратган олиб кетди. Ўша кунлари онам бечора қаттиқ қайғурдилар. Салтанатнинг еттиси кунни тўсатдан онам ҳам оламдан кетиб қолдилар. Мен бир йилча аввал биринчи гуруҳ ногирони бўлиб қолган эдим. Хайрият, маҳалла-қўй бор экан, қарашиб турди. Маросимлар ўтиб бўлгандан сўнг уйимиз хувуллаб қолди. Мен бир жойда ётаман. Шарофат қизим энди еттига тўлган, Собиржон тўрт ёшда, Ғофиржон саккиз ойлик. Нима қилишимни билмайман. Биров болаларни интернатга беришни таклиф қилди. Эртага болаларни интернатга олиб кетишади, деган кун кечаси Собиржонни боғчадан бир аёл олиб келди. Болани ташладую, ҳеч кетгиси келмайди. Мен бу аёлни илгари кўрмаган эканман, биздан икки маҳалла нарида тураркан. Ўзининг гапига қараганда, илгари турмушга чиққан экану нима сабаб бўлиб, эри қамалиб, ўша ерда оламдан ўтган экан. У ҳам ёлғиз экан. Кўзга яқин, ёқимли, қайроқдек кина жувон экан. Ёлғизлик унинг ҳам умрини эгавлаб кетган экан. Зебохон тўсатдан бирга яшашни таклиф қилса бўладими? Рўзгор қилайлик, деди. Менинг ҳам ёлғизлик жонимга теккан эди. Бу ёруғ оламда ёлғизликдан оғир нима бор? Умринг-

2000 -
СОҒЛОМ
АВЛОД ЙИЛИ

БАҲОР, МЕХР-МУҲАББАТ ВА ДОНОЛИК
НАҚАДАР ГЎЗАЛ...

даги ўқинчларингнинг ҳаммаси кўз олдинда эласлаб, елкангдан босади, ўқинчлар мулойим юк эмас, оғирлигига чидасанг ҳам юрагингга қадалган тиконларига чидолмайсан.

- Сиздан ҳеч нарса сўрамайман, мана шу болалар қаерларда қолиб кетишини уйлаяпман. Бу ёғини сўрасангиз, фарёдларини уй эгаси эшитмасин, деб онам мени ҳам ижара боғнинг бир чеккасидаги кулбада туққан. Етимликнинг аччиқ ошлари ҳали томоғимдан кетгани йўқ, ёки илгари турмуш қилганимни юзимга солмоқчимисиз? - дея йиғлади бояқиш.

- Йўқ, Зебо, - дейман унга. - Ўзинг биласан. Шу кунни ухламай, тонг оттирдик. Эртасига болаларни ҳам интернатга юбормади Зебо. Шу тарика кўч-кўронини кўтариб бизниқига келди. Болалар ҳам тезда унга ўрганиб қолди. Томорқага ҳам ўзи қарайди. Бир йилда эшигимизга сигир битди, сут-қатик ўзимиздан чиқади.

Мен Орифжоннинг гапларини эшитяпману даҳлизда Зебохоннинг кўзларида ёшлари шашқатор бўлиб, эрининг гапларини тинглаб ўтирганига нигоҳим тушади.

- Дунёда энг азиз кишилар болалар, дейишади, - дейди Зебохон эри чақиргандан сўнг кириб келиб суҳбатга қўшилиб. - Менга кўчадагилар, бу ишдан қайтишим-

ни маслаҳат беришди. Кулоқ солмадим. Мен шу болаларни соғлом қилиб, давлатимизга, Ватанимизга, Президентимизга содиқ қилиб ўстирсам-бахтим очилгани бўлади. Болалар бир зум ҳам мендан ажрашмайди. Бугун Шарофат тўртинчида, Ғофиржон билан Собиржон ҳам мактабга қатнай бошлади. Уларнинг мактабдан келиб "Онажон" деб юзимдан ўпганларини, бағримга отилганларини кўрсам, яйраб кетаман. Улар ақлли, содда, гурурли бўлиб ўсмоқда.

Бу уйда болаларга меҳр ҳамиша устивор. Уй-меҳр ўчоги, уй - она, уй - алла, дегани шумикан. Нега меҳрсииз оналар бунни тушунишмайди? Зебохон бу болаларни тишида тишлаб, суяб-суяниб ўстирган. Чамамда оналарнинг биз тушунмайдиган, бизнинг ўлчовимизга сиймайдиган ўз олами борга ўхшайди. Шу сабабдир балки Зебохон уч норасидасини маънавий етук, ахлоқан пок, жисмонан баркамол қилиб ўстирмоқда.

Ҳа, Зебохоннинг қалби сахий зарбулоқ, дарёдай уйғоқ, қуёшдай қайноқ.

Мўмин ҚАЮМ,
журналист

ОДАМЛАРГА ҚУВОНЧ БАҒИШЛАШ - САВОБ

Чирчиқ шаҳар ҳокими ўринбосари, хотин-қизлар кўмитаси раиси Муассар Ибрагимова қабулхонасида аёлларнинг ўзаро суҳбатига гувоҳ бўлдим.

- Яқинда бўлган байрам тадбирида мажруҳ ўғлимга ногиронлик аравачасини беришди. Бир умр уйдан кўчага чиқолмаган ўғлимнинг қувончини кўрсангиз эди... У расмлар чизади. Бугун ҳокимимиз Дониёржонга раҳмат айтгани кел-

шунингдек Ўзбекистон Республикаси болалар жамғармасининг раиси И. Юсулова ҳам ташриф этди. Кўплаб оилаларнинг фарзандларига, "Меҳрибонлик уйлари"нинг тарбияланувчиларига, мажруҳ болаларга кийимлар тарқатилди.

- Бундай тadbирларда кўнгли ўқси болалар бир лаҳзага бўлса-да ўз бахтсизлигини унутиб, кўнгли қувонча тўлади-да, шундай эмасми?

- Албатта. Ёш авлодимиз жисмонан соғлом бўлсаю онги носоғлом бўлса, улардан қандай яхшилик кутиш мумкин? Яқинда Наврўзга бағишланган чиройли ўтган тадбиримизда ҳокимимиз Д. Азизхўжаев бош қош бўлди. 4 нафар мажруҳ

Хотин-қизлар кўмиталари фаолиятидан

гандим. Ўй экан. Муассархонга айтиб кетай дегандим, -деди аёл. Кўлида гўдаги бор аёл эса шундай деди:

- Мен ҳам шу масалада келгандим-да. Оиламиз кўпчилик бўлиб, қийналаётганди. Байрам арафасида янги икки хоналик уйга кўчиб ўтдик. Ҳокимиятдагиларни уй тўйига таклиф қилиб келганман...

Хотин-қизлар кўмитасининг раиси Муассар Ҳамидовна билан анча суҳбатлашдик.

- Хотин-қизларимизда, уларнинг муаммоларини ҳал этишда маҳалла кўмиталари раисларининг роли катта деддингиз...

- Одатда бир маҳаллада яшайдиган одамлар бир-бирининг уйидаги шарт-шароитни яхши билишадиган. Ҳаётий тажрибига эга оқсоқолларимиз оилалардаги келиш-мувофиқликни олдинчи олиш, уларни ижобий ҳал қилишда ўз доно ўғитлари билан катта ёрдам беришмоқда. Ахир, арзимаган сабаб билан оила бузилиб, болалар аро йўлда қолади. Ақралишмоқчи бўлган оилалар аввал маҳаллага, улар ҳал қилолмас, бизга, ана шундан кейингина судга мурожаат қилиши мумкин. Ҳозир шаҳримизда салбий ҳолатлар анча камайган. Маҳаллаларда, хонадонларда биз деярли ҳар кун бўлаемиз.

- Айтинг-чи, сизлар хотин-қизлар орасида иш олиб бора-сизларми? Айниқса, ҳар бир оилада вояга етаётган ўсмир қизлар келажаки ҳақида...

- Турган гапки, энг биринчи ва масъулиятли ишларимиздан бири ана шу тарбияга боғланган. Оналар билан суҳбатлашарканмиз бу масала ҳам четда қолмайди. Тиббиёт ҳодимлари иштирокида маҳалла ва мактабларда, техникум, лицейларда шу мавзуларда суҳбат уюштирамиз.

- "Соғлом авлод йили"га бағишланган катта хайрия марафони ўтказибсизлар...

- Марафонга Тошкент шаҳридан таниқли санъаткорлар, ёзувчилар,

йигитга ногиронлар аравачаси, беш нафар муҳтож оилаларга уй берилди. 700 минг сўмга янги кийимлар олиниб, етим-есир, кам таъминланган оилаларнинг фарзандларига, ногиронларга совға қилинди. Йигитларга ошлар тарқатилди. Бу болаларнинг байрами бўлди. Шундай айёмлар гўдакларнинг қалбига эзгулик уругини ташлайди.

- Айтгандек, вилоят болалар жамғармасининг Чирчиқдаги бўлими бошлиғи Д. Ермакова Москвадан дорилар келтирмоқчи бўлаётгани ҳақида гапиришди...

- Тўғри, Д. Ермакованинг кўлида шаҳримизда яшайдиган фарзандларни оғир дардга чалинган аёлларимиздан тушган бир қанча ариза бор. Улар фарзандларига ёрдам беришимизни сўрашган. Москвадаги бир фирмада сил, астма, фалаж, рак касалига учраган болаларга мўлжалланган ноёб дорилар бор экан. Биз ўша Москвадаги "Визон корпорейшн" компаниясига ёрдам сўраб хат ёзгандик. Ушбу дорилардан бизга ҳам ажратилганлигини ва келиб олиб кетишимиз мумкинлиги ҳақида хабар келди. Олиб келсак, юз нафар болаларнинг дардида оз бўлса-да малҳам бўлар эди.

- Муассар опа, кунлар сиб мевалар пишиши билан юртимизда тўйлар бошланади. Тўйларни ўтказиш ҳақидаги фикрингиз...

- Фарзандларининг тўйларига ота-оналар умид билан кўп тайёрланишади. Бу табиий. Лекин бизнинг шаҳримизда тўйлар кудаларининг ўзаро келишувига асосан, ортиқча чиқимсиз ўтказилади. Бунда албатта маҳалла оқсоқолларининг ҳиссаси катта. Улар тўй бошлангандан, то тўй тугагунча бош-қош бўлиб туришади. Дабдала никоҳ маросимларини, ресторанларда катта зиёфатлар қилишни таъқиқлаганмиз. Никоҳ гувоҳномаси фаолларимиз иштирокида тўй оқшомида тантанали равишда топширилади.

Суҳбатдош: Басира САЙИД АЛИ

АЁЛ КЎНГЛИ ИПАКДЕК...

Учкўприк тумани "Хумо-уч" ип-йигирув ҳиссодорлик жамиятининг касба уюшмаси раиси Мавлудхон Асқарова билан суҳбат.

- Бугунги кунда аёлнинг жамият ижтимоий-сиёсий ҳаётида тутган ўрни ва салоҳиятига давлат сиёсати даражасида қаралмоқда.

- Бизнинг корхонамизда 500 дан ортиқ хотин-қизлар меҳнат қилмоқдалар ва ҳамиша энг яхши ютуқ ва кўрсаткичларимизда уларнинг номи ҳурмат билан тилга олинади. Биласизми, мен аёлнинг оиласи, бола-чақаси, рўзгоридан ортиб, жамият ҳаётида ҳам актив иштирок эта олишининг ўзи бир қаҳрамонликдир, деган бўлар эдим. Чунки бу аёлдан ғайрат-шижоат, метин-ирода, сабр-тоқат талаб қилади. Ўз ақли-дроки, ташаббуси билан оиласида ҳам, иш жойида ҳам ўз ўрнини эгаллаган оқила аёлларимизни қанча ҳурматласак шунча кам. Биз уларни кўплаб-қувватлашимиз, кўнглини кўтаришимиз, имкон қадар муаммоларини бартараф этмоғимиз лозим. Жамоамизда хотин-қизларнинг эркин меҳнат қилишлари, ўз имконият

ва салоҳиятларини тўла намоён этишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Уларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ижтимоий муҳофаза остига олинган. Жумладан корхонамизда аёлларнинг ўз мутахассисликлари бўйича малака олишлари учун курслар ташкил этганимиз. Уларнинг ишга келиб-кетиши йўлидаги муаммоларни ҳал қилиш мақсадида махсус автобуслар ажратганимиз. Корхонада тиббий ёрдамга муҳтож аёллар шифокорлар томонидан бепул даволандилар. Бундан ташқари меҳнат таътили маҳалида аёлларимизга ўз салома-матликларини мустақамлашлари учун вилоятларимиздаги сикаттоҳ ва оромгоҳларга бепул йўланмалар тақдим этамиз. Ҳар бир ишчи-хизматчининг иқтисодий аҳоли, моддий шарт-шароитдан хабардор бўлиб тураемиз. Серфарзанд ҳам таъминланган оилаларга доимо ёрдам қўлини чўзамиз. Байрам ва туғилган кунларида мурувват кўрсатамиз. Бир сўз билан айтганда, бугун биз аёлларга бўлган ҳурмат-эътибор, эъзоз - юртимиз фарзандларига, охир-оқибат эса миллат келажаги, наслига бўлган эътибордир, деган шиор остида иш олиб бормоқдамиз.

МУХТОРБЕК

Фаргона вилоти

САҲРОДАГИ МАШЪАЛА

Машинамиз яқан-дуқан кишлоқларни ортада қолдириб, саҳро бағрини тилиб борарди. Бу йўллар карвон йўллари бўлган. Қадимда тўялар беш-ун кунда босиб ўтадиган масофани, биз автомобилда уч-тўрт соатда босиб ўтдик. Узоқдан осмонга бўй чўзган оловли машъалалар кўринди. Бу республикамизда табиий газ ишлаб чиқарадиган корхоналардан бири - Муборак газини қайта ишлаш заводи эди. Мустақиллигимиз шарафати билан бу завод ҳақида эшитмаган ёки унинг табиий газидан баҳраманд бўлмаган хонадон бугунги кунда кам топилади. Муборак газни қайта ишлаш заводи директори ўринбосари Курбон ДАВРОНОВ биз билан суҳбатда қуйидагиларни сўзлаб берди:

- Қуриб турганингиз бу гўзал боғларни аввалги раҳбаримиз Нуриддин Зайниев қурдирган эди. Бу шаҳрона услубда безалиб, кишини ҳайратга солувчи шакллари шаҳарисабзлик устолар бажаришган. Замонавий жиҳозлар, гиламлар ҳориждан олиб келинган. Биласизми, бошда бу ерларда саксовуллардан бошқа гиёҳ ўсмади, семиз тупроқ олиб келиб, манзарали, мевали дарахтлар эқдик ва парвариш қилдик. Чўлдан бўстон яратдик. Кейинги йилларда амалга ошираётган хайрли ишларимизда эса завод директори Баракабек Рустамов бошқош бўлаптилар.

- Гапнинг сирасини айтганда, Мустақиллигимиз тугайли халқимиз елкасига шамол теғди. Ҳашаматли уйлар қурилди, ичимлик суви, табиий газ қувурлари ўтказилди, одамлар онгидан меҳнатга муносабат тубдан ўзгарди. Буларнинг ҳаммаси корхонамизнинг соф даромади ҳисобидан амалга оширилди. Президентимиз фармонлари асосида кишлоқ инфраструктураси шаҳар типидеги яшаш масканларига айлантирилди.

Шаҳарни ободонлаштириш ишларини бошлаб юбордик, шаҳарга қираверишга кўплаб коттежлар қурдик. Спорт ва соғломлаштириш тадбирларини ишлаб чиқдик ва босқичма-босқич амалга ошира бориб, спорт шаҳарчаси бунёд қилишга эришдик. Спорт майдонлари, очик сув ҳавзалари, 540 ўринли теннис корти ва теннис майдонлари барпо этдик. Спортчиларимиз мусобақаларда етакчи ўринларни эгаллашди. Бугунги кунда "Кичкинтой", "Қўёшча", "Алвон елканлар" болалар боғчаларида 510 нафар болаларимиз тарбияланапти. 50 нафар бола инглиз тилини эркин гаплашяпти. Вилоят кўнгирок театллари конкурсида болаларимиз биринчилиكنи олиб, республика мусобақаларига йўлланма олдилар. Мана бу йил "Соғлом авлод" йили деб аталди. Юрт фарзандларининг саломатлигига раҳбар сифатида биз ҳам масъулимиз. Туманимиздаги мактаблар, ўқув юртлири, тиббий масканларни оталиққа олганмиз. Буларнинг ҳаммасига корхонамиз ҳамёнидан маблағ ажратилмапти. Болалар жамғармаси, "Соғлом авлод учун" Халқаро жамғармасига маблағ ажратиб, режа асосида бериб бораемиз.

Бу йилларда раҳбар кадрларимиздан Норбой Қўлмирзаев, Эшназар Жўраев, Ўқтам Умаровлар бош-қош бўлмоқдалар.

- Ўз оилангиз хусусида ҳам гапирсангиз, - дедим мен.

- Турмуш ўртоғим Зулхуморой саккиз фарзандимизни оқ ювиб, оқ тараб тарбиялалтилар, мен ҳам болалар тарбиясига жиддий эътибор билан қарайман. Болаларимиз замона талабидек билимли, ўқимли бўлиб етишларини истайман.

Мен ҳалқи учун қуйиб, ёниб яшаётган раҳбар қўлларини қисиб хайрлашарканман, унга меҳнатда омадлар тиладим.

Исоқ САТТОРОВ

Қашқадарё вилоти

МУАММОЛАР ЎЗ ЕЧИМИНИ ТОПМОҚДА

Бизга хат ёзаркансиз, дилингиздаги дардларингизни тўкиб, муаммоларингиз ҳал бўлишига умид бўлайсиз. Уни жўнатиб юбориб қалбингизда пайдо бўлган яхши ният туйғуси-ла жавобини кутасиз... Оқибати нима бўларкан?

Тахририят ҳодимлари иложи бори-ча сизнинг шу ҳолатингизни тушушдан ҳолда, ижроси ҳақидаги жавобларни тезлаштиришга ҳаракат қилишади. Кўпгина хатларни ижросини таъминлашда бизга яқиндан ёрдам беришга ётган мутассадди раҳбарлар ҳам бунини яхши тушунишади.

Мана, яна одатдагидек хатларингиз ижроси ҳақидаги маълумотлардан айримлари билан сизни таништирмоқчимиз:

Жиззах вилоти, Пахтакор тумани

ҳокими У. Яманқуловнинг билдиришича, шу тумanning "Дўстлик" маҳалласидаги Жабборов номидаги кўнанинг 18-уй, 1-хонадонидега истиқомат қилувчи Тошқулов Ўлдошнинг оилавий аҳоли ҳақидаги хатни ўрганилиб, туман марказий касалхонаси томонидан дарҳол ёрдам кўрсатилган, ҳамда 2000 йилнинг 1 февралидан эътиборан унга ишхонасида қўшимча вазифа юклатилиб, ойлик маоши яна 50 фоизга оширилган. Бундан ташқари, оилавий шариати инобатга олинган ҳолда "Дўстлик" маҳалла кўмитаси томонидан 4 та фарзанди учун нафақа белгиланган.

Шунингдек, шу туманининг А. Икромов номида жамоа ҳўжалигида истиқомат қилувчи Абдумурод Қўшимовнинг аризаси ҳам қуйидагича ўз ечимини топган.

Арағўйнинг дехқон-фермер ҳўжалигидан

оладиган 56,4 минг сўм иш ҳақини ҳўжалик раҳбари биринчи навбатда тўламини таъминлашни ўз зиммасига олган. А. Қўшимов фарзандлари учун белгиланган нафақани ҳам олапти.

Сурхондарё вилоти ҳокимияти Термиз шаҳрида истиқомат қилаётган М. Маҳмудова шикоятчи бўйича қуйидагиларни маълум қилган: М. Маҳмудова турмуш ўртоғи билан ажрашган ва ота-онаси қарамоғида яшамокда. Рухий касалликлар касалхонасида даволаниб чиққан. Унга ишга яроқсиз эканлиги учун ногиронлик нафақаси белгиланган. Маҳалла фуқаролар йиғини қарорига асосан моддий ёрдам пули билан таъминлашни белгиланган.

Қашқадарё вилоти, Қамаш тумани ҳокимиятидан олинган хабардан маълум бўлишича, шу тумanning Тўқбой жамоа ҳўжалигидега яшовчи фуқаро Р. Усмоновнинг ижтимоий аҳоли ҳақиқатан ҳам оғир. Унга ўзи яшаб турган жамоа ҳўжалигидан уй қуриш учун 15 сотих ер участкаси ажратилган, маҳалла фуқаролар кенгаши қарори билан моддий ёрдам кўрсатилган. Фар-

"Оила ва жамият" аралашган

зандлари учун нафақа пули белгиланган.

Қашқадарё вилоти бўйича мухбири-миз И. Сатторовнинг хабар беришича, КИТОБ туманида истиқомат қилувчи Бердиев Толибнинг уй-жой масаласидаги шикоят хати Қашқадарё вилоят суди томонидан текширилганда, шикоятчи давogar бўлган уй аслида 1988 йили МПМК-226 қурилиш корхонаси касбаба уюшмаси ва маъмурияти қарорига асосан шу корхонанинг ишчиси М. Азимовга берилган. Уй эгаси М. Азимов 1999 йили ўз уйини вақтинча яшаб туриши учун Т. Бердиевга берган. Бердиев ўз навбатида шу уйни ўзлаштириб олиш йўллари кидирган ва Қашқадарё вилоят Давлат мулкни хусусийлаштириш бўлиминдан қалбаки ҳужжат олган. Бироқ, вилоят суди қарори билан Т. Бердиев даъво қилаётган уй қонуний эгаси М. Азимов мулки этиб тайинланди.

Лола АҲМЕДОВА, хатлар бўлими мудири

ЎЗНИКИ ЯХШИМИ, ЎЗГАМИ?

Аёллар даврасида

ХУКУКИЙ ДАРСХОНА

Хар гап тўйдан гап очилса, Хусниянинг юраги орзичи тушади. Ахир, тўнгичи вояга етди. Хадемай уни уйлаш тараддудини бошлайди! Яқинда кўшнисининг келинига чиқди. "Нодирахон, қайингиздан сўранг-чи, танлагани бормикин? Она бўлиб ўзим сўз очсам уят", деди. Эртасигаёқ маълум бўлди. Ўғли кўшни маҳалладаги Нозимахон билан ахду-паймон қилишибди. Ишончасида тушлик қилаётиб, ҳамкасб аёлларга "янгилик"ни айтди. "Баъзи қизларга ишониб бўлмайди, - деди улардан бири. - Кўчада қарасанг, ойдекина. Лекин сурштирсанг хулқи ҳалигидай..." Яна бошқаси гап очди: "Тўйдан сўнг бармогингизни тишлаб қолманг, тагин. Бегона қиздан ҳар нарса қутса бўлади. Ўзингизнинг қариндошларингиз ичида қиз йўқми? Ҳар ҳолда жигар жигар-да!"

Хусниянинг икки акаси, уч синглиси бор. Ҳаммасида қизлар сероб. Лекин ўғлининг кўнгли билан ҳисоблашмасан... "Э, у нима дерди? Ўша аёллар ҳақ. Яхши қизни қаердан топаман? Пешонасига ёзиб қўймаган-ку! Ҳар ҳолда, кўз олдимда ўсган қиз ишончли-да!" Аёл бу қарорини кечкурун эрига билдирди. "Қариндошлардан келин қилиш тўри келмайди, - деди эри. - Наслга путур етиши мумкин. Шифокорлар бу ҳақда кўп гапиришпти-ку, эшитганмисан?" Хусния тутатқиб кетди.

да ўшалар! Ўзиникига қиз чиқариб, ўзиникидан келин олганларни кўрганмиз. Ҳаммасининг болалари бинойидек. Нафасингизни иссиқ қилинг, дадаси!"

- Йўқ, бу жиддий масала, - деди оила бошлиғи. - Қонуларимиздаям кўрсатилган ахир! Сен аллақандай аёлларнинг гапига лаққа тушиб, ўғлингни кўнглига озор етказмоқчисан? Яна бир қарра яхшилаб ўйлаб кўр.

- Э, ўйлаб қўйганман ҳаммасини! Агар сиз йўқ демасангиз, синглимнинг кичик қизи етилиб турибди. Ўзиям кўзга яқин...

Эру-хотин узоқ тортишишди. Хусния ўз қарорини маъқуллаб, сўзида туриб олди. Эр обдон ўйлаб, эртасига жажжи китобчани келтириб, Хуснияга тутқазди. "Манавики ўқи", - деди.

"...Насл-насаб шажараси бўйича тўғри туташган қариндошлар ўртасида, туғишган ва ўғай ака-укалар билан опа-сингиллар ўртасида, шунигдек фарзандликка олувчилар билан фарзандликка олинган ўртасида... никоҳ тузишга йўл қўйилмайди" деган сўзлар бор эди Оила кодексиди.

- Агар бундай никоҳлар сен ўйлаганчалик арзимаган иш бўлганида эди, жиддий қонуларимизга киритилмасди, - деди эр. Хусния ўйланиб қолди. Нималарнидир тушуниб етганди бўлди.

Орадан бир ҳафта ўтди. Хусния юборган совчилар Нозимахонларникидан оқ ўраб қайтишди.

Г. ЖАМИЛОВА

КЎЗГУ ОЛДИДАГИ ҚИЗГА

"Аёл жинси кетмас ҳаётдан исзис" (Зулфия)

"Ёшлик" эшиттиришида иштирак этаётганимда бир қизча телефон қилиб, шундай савол берди: "Оилада, умуман ҳаётда аёл кишининг бахтли бўлиши учун эркак кишининг аёлини севиши мумкин. Аёл кишининг севиши унча шарт эмас, дейишди. Шу ростми?"

Вақт келганган бўлгани учун қисқа қилиб: "Қанот жуфт бўлса, парвоз юксакроқ бўлади. Оила икки қалб муҳаббатининг пайванди ўлароқ бунёд этилади", каби умумий сўзлар билан жа-воб бериб қўя қолдим. Аммо, савол қалбимдан, хотирамдан нари силжияпти... Савол бергувчининг оҳанги, "шундай дейиши ростми?" қабилидаги саволи ҳар қалай унинг ёшлигидан, ҳали муҳаббат алангаси юзини, қалбини ялаб ўтмагандан далолат.

Бу савол кўз олдимга ҳали ҳамма нарсаси олдинда бўлган қизалоқни келтирди. Мана, у кўзгу олдида чарос кўзлари аксининг чўқур-чўқурига қараб, хаёл сураятти.

Олам сиғади бу кўзларга, аммо бу қиз оламдан хурқайди ҳам.

Ҳамма фидо бу кўзларга, аммо қиз бу фидоилиқдан қўрқайди ҳам...

Балки оламни шу кўзларга ютиб, шайдоларни ўз қаърига олиб, аммо аланга бермай, учкун чиқармай яшаган осонроқдир? Ўқиган қайсики китобиди гўзал қаҳрамон аёл: "Севилсам ҳам асло севмайман!", - деб

онт ичганди. Ўша аёл умри охирида, қалби машъал бўлиш туғул учкун ҳам чиқара олмайди, фаслга етганида, ўз умри ўзи билан тугаётганидан афсус қилади. Қай йўсинда кишининг умри ўзи билан баробаринда тугаши мумкинлигига қизгинанинг ҳали ақли етмайди. У ҳозир кўзгу олдида ўз хуснияга махлиё, осон яшаб ўтиш йўллари ахтаради.

У, хусн! Ҳаёлининг қай кўчаларига олиб кирмайсан қизларни

СИЗ ЭРТАГА КЕЛИНСИЗ

ғунчаю, энг гуллаган фаслинг-да! Ўз-ўзини севишининг қай юксак чўққиларига олиб чиқмайсан!

У, қизгина! У кўчалар гашти, чўққилар сурури сенинг ўзигагина, хуснинггагина бўлган муҳаббат меваси, холос!

Аммо, сен сўраган муҳаббат "оиладаги" муҳаббатда икки киши иштирок этди. Ва оиланинг, сен сўрагандек "аёл кишининг" бахтли бўлиши учун бу муҳаббат иштирокчиларининг улушлари баробардир.

Ҳатто, мени кечир, аёл кишининг муҳаббати анча кучлироқ бўлиши керак. Аёлининг ана шундай кучли, аммо сокин ва чўқур меҳр-муҳаббатини илоҳийлаштирибди шоирлар!

Қара, яхшилаб қара, шунга лойиқ эмасми бу кўзлар тубидаги қалб!

Қара, кўзгуга яхшилаб қара, онангининг бахор ёши қайтариғи сенсан!

Онангининг умри ўзи билан

туганмаслигига битта далил-сен!

Сен унинг сўнмас баҳори бўлганини қаби, сенинг ҳам шу фаслинг қайтариғи ўз қалбингда ниш уришига йўл бер! Нафақат ўзингга, келажақ баҳорингга меҳринг кўпроқ бўлсин!

У, қизалоқ! Аёлининг илоҳийлиги (илоҳ эса ҳеч қачон ўлмайди), унинг бугун бахорий ғурур билан тан олишни истамаган муҳаббатидир. Севилган аёл, сенга тушунтиришмоқчи бўлганларидек, бахтли бўлар, аммо аёлни куёшгача кўтариб олиб чиқадиган, қалбини машъалга айлантирадиган, юрагини денгиз тўлкинларида аллақандай қудрат-ўз қалбининг муҳаббатидир! Бу муҳаббатнинг биринчи эгаси албатта сен хуркибгина ўйлаётган, тақдир сенга буюрган умр йўлдоши! Агар сурнай навосяю, тўй таронаси кезлари бу муҳаббатни ўзингда сезмаган бўлсанг, чўчиما. Тўйнинг эртасигаёқ момоларинг меҳри ва сеҳрини ёрдамга чақириб бўлса ҳам, ўзингда шу муҳаббатни учкунлангир ва ўчишига зинҳор йўл қўйма!

У, бу учкун кўп яхши ишларга қодир. Эсла, Отабекни дордан олиб қолган нарсаси Кумушнинг Отабекка муҳаббатидир! Кумушни умрбоқий қилган ҳам айнаи шу муҳаббатидир! Сени ҳам бугунги хуснинг сўнгинида айнаи шу муҳаббат меваси - қизинг (сенинг қайтариғинг), ўғлинг тимсолида умрбоқий қилади.

Раҳима ШОМАНСУР

ҚАДРАЛАСАНГИЗ - ҚАДР ТОПАСИЗ...

Ҳеч кимга сир эмаски, оиланинг кўрки, тотувлиги, бекаму кўстлиги аёлларимизнинг нозик қалбига, оналик маҳорати, юксак ҳаёсига, қайноқ меҳру-муҳаббатига боғлиқдир. Шунданми? Худойим аёлларимизга тоғдай юкни кўтариш қувватини ато этган. Иқтисодчиларнинг тадқиқотларига қараганда аёлларнинг йил мобайнида 295 миллиард соат вақти уй ишларига сарфланган экан. Бу билан нима демоқчиман? Оилада фарзандларнинг қобили мўминлиги ҳам асосан шу қалби пок онажонларимизга боғлиқ экан.

Эркаклар-чи? Эркаклар? Улар нима билан банд?

Кўпинча алп елкали эркаклардан эшитиб қоламан: Нима эмиш? Эркакнинг оиладаги ўрни фақат пул топиш ва яна пул топиш эмиш. Эркаклар мендан хафа бўлса бўлсин-у, бу билан жуда ҳам катта хато қиладилар. Аёлларнинг ҳам ўз олами бор, уларга ҳамма нарсани юклаб қўйиш эркаклар учун уят, деб биламан.

Мана, Ҳадиси шарифда бу ҳақда нималар дейилган: "Аёлларингизни

қадрига етинг, уларни ҳурмат қилинг, билинг, Тангри саҳийдир. Аёлларингизга саҳий бўлинг. Оллоҳ саҳийларни дўст тутайди, аёллар қадрига етганларни ёқтиради". Бунинг маъносини қақиб қўриш ва амал қилиш биз эркакларга боғлиқ, "Хотинимни ҳаракатини тушунмайман", "Эрим мени тушунмайди" деган. Келишмовчиликларга асосий сабаб, эр-хотинини, хотин эрни ҳурмат қила олмаслигиди.

Эр киши хотинини сиз-сизлаб гапирса, айримлар ҳайрат билан қарашади. Нима қипти? Сиз-сизлаб гапир-

са, бу ҳам бир-бирига онгли муносабатда бўлишининг ахойиб бир йўлидир. "Яхши гапга илон уйдан чиқади", - дейишди, керак бўлса фарзандларимизни ҳам сиз-сизласак ортиқчалик қилмайди. Бу ҳам тарбиянинг энг нозик қисми томони. Турмушнинг тўғри йўлга қўйишга чорлайди. Оилада севиқли ёримиз бўлмиш аёлларимизни севайлик, ҳурмат қилайлик, бошимизга кўтарайлик, ширин сўзимизни ҳеч қачон дариг тутмайлик. Шундагина бизнинг қадримизга вафоли аёлларимиз етади.

Насриддин БОТИР

Ҳадисларда айтилишича, Яратганинг оғир синови бойлик ва мансаб билан синалиш экан. Одамларга бойлик бериб, мансаб бериб синаркан, қани ўзини қандоқ тутаркин, деб.

Бу борада она-қизим, сен ҳамма вақт аъло баҳо олсанг керак. Чунки, жуда ёшлигингдан сени оддий кийинишга, ҳар қанақа шароитда кўзинг тўқ бўлишига ўргатдим. Ялтир-юлтурга, дабдабага

ЭНГ ОФИР СИНОВ

қизиктирмадим. Доим эгнингда чит қўйлақ. Оёингда оддийгина туфли эди. Мактабда, кейин университетда ўқиганимда ҳам кийинишга бино қўймадим. Бирон марта баъзи қизларга ўхшаб, кийим жанжалини, тақинчоқ харашасини қилмадим. Турмушга чиқганимда ҳам баъзи қизлардек, менга палон русумдаги мебель ёки гилам олиб беринг, палон сўмлик никоҳ қўйлағи қияман, деб хараша қилишдан ўзингни тийдинг. Куёв томон юборган саруполарни ҳам ютоқиб титкиламадим.

Оҳ, қизим, бунчама содда бўлмасанг, худди онамга ўхшайсан-а, қонда бўлса ахир ўтаркан-да. Сен: "Уйингни чўгдек ясаган, бугун билар қандил оламан, эртага Туркия дорлардаси харид қилишим керак. Индинга Эрон гилами..." - деб, ўзингни ҳар ёққа урмайсан. Борига шукр қиласан, она қизим. Уйинг ҳам бинойидек, камтарингга безатилган. Ҳамиша шундоқ бўл!

Бай, бай, анув катта опамнинг қизини Яратганининг ўзи асрасин-а! Институтга киргандан кейин нақ ота-онасини додвиратиб юборди. Мен ундок кийинишим ке-

рак, мен бундоқ кийинишим керак. Юз минг сўмлик пальто, йигирма минг сўмлик туфли. Турмушга чиқаётганда эса холанг бечора у қизинг қатор-қатор буюртмаларига кучи етмай, кўрпа-тўшак қилиб ётиб қолди. Айтганларини қилишмаса, эрга тегмасмиш. "Э, тегмаса-тегмас, опа, бунча кўп эзилдинг", - деб опамни қойиб бердим. "Барибир, тегади. Тегмай қаёққам борарди. Биттагина қиз деб, жуда кўнглига қарашади-да."

Жон қизим, сен фарзандларингга ҳам худди шундай ўрнат қўй, камтарлиқни ўргат. Кийимлари шакафа сиймай кетса-да, ҳар кун янги қўйлақ кийгиси келадиган келинлардан Яратганининг ўзи асрасин. Кийимлари тақинчоқлар жанжалини қилиб, эрини тинчитмайдиган аёллар қанчалар гуноҳга ботиб кетганини тушуниб етишасди. Кишоларда десанг, ялтирок газламаларга шунақа ружу қўйишган-ки, емай-ичмай пул йиғиб, фалон сўмга ялтир-юлтур қўйлақлар олишасди. Ҳа, шу қўйлақнинг пулига ҳаво ўтказадиган оддийроқ газламалардан икки-учта қўйлақлик олиш мумкин-ку десанг, бизга

ҚИЗИМ СЕНГА АЙТАМАН, КЕЛИНИМ ЭШИТ...

шунақаси ёқади-да, дейишасди. Оҳ, қизим-а, оддий бўлса-да, дид билан озода кийинишининг савобиға нима етсин. Оддийлик, камтарлик Аллоҳга ёқади. Тиз-засидан юқори, яъни қалта юбка кийишлар, тор-тенгиз юбкада бутун баданини кўз-кўз қилишлар - мусулмончиликка асло-асло тўғри келмайди. Хуллас, она-қизим, кийим-инсоннинг кўрки. Унинг диди, дунёқараш, қандай инсон эканлиги қийган кийимда кўринади.

Сенга бу гапларни айта туриб, раҳматли Сора Эшонтўраева ёдимга тушиб кетдилар. Шундай машҳур санъаткор ҳеч қачон "мода"нинг изидан қувмаган. Ўзук, зирак ёки муноқ тақмаган. Бир неча йиллик кийимларини ҳам тоза ювиб, дазмоллаб ёки кимёвий усулда тозалатиб, жуда сипо кийинадилар. Ҳа, кишининг агар ҳеҳраси очик бўлса, сўзи, ақли билан одамларни ўзига қарата олса, унинг эгниндаги оддий либос ҳам гўзал кўринади. Ана шу ҳақиқатни унутмасак бўлгани,

Санъат МАХМУДОВА

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов туманида яшовчи А. исмли мухлиси-миз мактубидан:

Мен сизларга анчадан бери қалбимни кемириб келаятган бир иллат ҳақида ёзмоқчи эдим.

Биз кўп қаватли уйда турамыз. "Дом" имиз йўлагида баъзибир бекорчи қўшни аёлларнинг тўпланиб олиб, ўтган-қайтганни гийбатини қилиб ўтириши гашимизга тегмоқда. Яқинда ўзим ҳақимда кўпчилик орасида айтилган гирт уйдирма, бўхтон гапларни эшитиб, ўзимни кўярга жой тополмай қолдим. Ўша гапни таркатган (Хатда аёлларнинг исмлари ҳам келтирилган, аммо биз баъзи бир андишаларга кўра уларни ёзмадик) гийбатчи қўшнилardan шунча нафратланиб кетдимки... Бу аёллардан озор еган биримен эмас, уларнинг дастидан "дом"-даги қизларнинг кўпчилиги уйларида "ўтириб" қолмоқда. Чунки улар суриштириб келган совчиларни айнитиб, қайтариб юборишди. Тўғри, бу аёллар қизларини узатиб бўлишган, аммо фақат уларнинг қизлари бахтли бўлиши керакми? Қачонгача улар бировларнинг фарзандига ёмонлик соғиниб, бахтини боғлаш билан шуғулланиди. Ҳозир бу аёлларни кўрганда, қўшнилари ўзини олиб қочадиган, ана гийбатчилар ўтирибди, дея йўлини тескари бўриб кетадиган бўлишган. Ёши бир жойга бориб қолган, ҳаётнинг пасту-баландини кўрган, қуда-андали, ҳатто неварали бу аёллар бировнинг дилига озор бериб, гийбат қилиб юришдан нима ҳаф кўрар экан. Мен мана шу саволга жафоб тополмай қиналдим. Газетада гийбат ва унинг балосига гирфтор бўлганлар ҳақида мақола ёзилса, зора қўшнилари-мизга ўхшаган аёллар ўқиб тилларини тиллашса...

Катта қуюнчақлик, изтироб билан ёзилган ушбу хат бизни ҳам бефарқ қолдирмади. Гийбат ким томонидан ва қачон кашф қилинганини билмаймиз, аммо бу сўзни эшитиш билан кишининг кўнгли хира тортади. Инсон бирон бир

ишга қўл урганда ёки олдиндан ўйлаб юрган бирон-бир ишни уддалаганда, бирон кишига яхшилик қилиб, ҳожатини чиқарганда қанақадир кўнгли ҳузур топади, қилган ишдан қаноат ҳосил қилиб, қалби ором олади, эҳтимол мактовлар, тахсинларга ҳам сазовор бўлишингиз мумкин. Фақат гийбат қилингандан кейин киши кўнглига гашилик, безовталик солар экан, шаънингизга ҳолийик сўзлар айтилишига сабаб бўлар экан. Энг ёмони эса ўзга бировнинг, яъни гийбат қилинган инсоннинг дилига етказилган

этган мана шу кечаларнинг таъси-рини айтиб ўтишган.

Бугунги замондош аёлларимиз тўпланишганда (гап-гаштак йиғинларда ҳам) асосий мавзунинг бировнинг гий-бати бўлиши ачинарли ҳол эмасми. Ас-лида бировнинг гийбатини маънавий дунёси қашшоқ, бекорчи одамлар қила-дилар. "Йиғилган" аёллар орасида ана шундай гийбатни хуш кўрадиганроғи-нинг учраб қолиши бошқаларнинг ҳам гийбатчилар деб ном олишига сабаб бўлади. Шундай деймиз-у, аслида гий-

Фақат аёллар ўқисин...

гидан мўралабди ва зино билан шуғул-ланаётган эркак ва аёлга кўзи тушибди. "Буларга мендан бошқани кўзи тушма-син", деган маънода уйнинг тешигини лой билан суваб, бекитиб ташлабди. Ўша одам вақти-соати етиб қазо қилганида ўзганинг айбини бекитгани учун Оллоҳ уни жаннати қилган экан.

Ҳадисларда шундай дейлади:

"Эшитган ҳар бир нарсани гапиравериш кишининг гуноҳкор бўлишига кифоя қилади. Бировнинг айбини очувчини оёқла-ри йўлдан узилмай туриб Аллоҳ Таоло унга дўзахни

ГИЙБАТ БАЛОСИ...

озор, оғриқ экан. Энди хат муаллифининг фикрига қайтадиган бўлсак, кўп қаватли уйлarda яшовчи аёлларнинг йўлакларда тўда-тўда бўлиб гаплашиб туриши рост, бунга кўп ғувоҳи бўламыз. Аммо бир томондан қараганда уларни ҳам тушуниш керак. Куни билан зах, бетон, "тўрт девор ичида" айланиб юравер-иш одамнинг соғлиғига ҳам зарар, кўнглига ҳам тегиши мумкин. Ўйдаги ишлардан ортиб, озгина тоза ҳавога "ту-шиш" ёки қўшнилари билан дийдорла-шиш, суҳбатлашининг ҳеч қандай ёмон томони йўқ. Бундай тўпланишлар ота-боболаримиз, момоларимиз ўртасида ҳам бўлган. Тўғри, улар уйлarda "йи-ги-лишган", аммо гап қаерда йиғилишда эмас, йиғилганларнинг маънавий дара-жаси, суҳбатнинг қай мавзуда кечи-ши-дадир. Аёллар иштирокида ўтказилган ушбу дийдорлашув кечаларини момола-римиз ғанимат деб билишган. Бу ерда улар бир-бирларини маънавият сарчас-маларидан баҳраманд этишган. Ўша даврнинг етук шоиру-шуароларининг шеърларини ёд олишиб, мушоирахонлик қилишган. Шеърхонлик, газалхонлик, достонхонлик қилишган. Бу кечалар шак-шубҳасиз эзгуликка хизмат қилганки, ўтмишда яшаб ижод этган жуда кўп шоир ва ёзувчиларимиз ўзларининг адабиёт-га кириб келишида болаликда иштирок

батни нафақат қилган, балки тинглаган ҳам гуноҳкордир. Чунки гийбат қилиш тинглашдан бошланади. Аввал тинглай-сиз, кейин маъқуллайсиз ва сўнгра қўшилиб гийбат қиласиз. Ва охири оқибат беихтиёр гийбат қилмаса тура олмас-лик касалига мубтало бўлиб қолишин-гиз ҳам ҳеч гап эмас. Бировнинг гийба-тини қилишининг яна бир ёмон томони шундаки, сиз гийбатини қилган киши доно бўлиб, сизни "Худого солиб" ке-таверса, хўп-хўп, ёмонига йўлиқиб, сиз-дан ўч олиш пайига тушиб қолса-чи... унда бошингизнинг балолар остига қолиб кетиши ҳам ҳеч гап эмас... Ва яна ҳам ёмони сизга бир умрлик "гийба-ти" деган тамганини босилишидир.

Кўпчилик бундай одамлардан нафақат нафратланади, балки ачинади, уларнинг бору-йўғи ҳам гийбат билан йўғрилган, қурбақа дунёни ўз кўлмагидан иборат деб билганидек, бундайлар ҳам ҳаётнинг мазмунини гийбатда кўради. Шу боис инсон бировни гийбати қилинаётган муҳитдан, бировни гийбатини қилишдан имкон қадар сакланиши, "пастлашиб" ке-тишдан ўзини асраши керак. Ривоят қилишларича, бир умр боши саждага тегмаган, доимо кўчаларда дайдиб юра-диган, одамларнинг назаридан қолган бир киши бўлган экан. Ўша одам бир куни кўчада кетаётиб бир уйнинг теши-

вожиб қилиб қўяди. Пайғамбаримиз Му-хаммад (С.А.В.) бир куни ўз саҳобала-ри билан суҳбат қуриб ўтирганларида ёнларидан бир баднафс, пакана одам ўтиб қолибди. Шунда саҳобаларидан бири: "Анави баднафснинг паканалиги-ни қаранглар", - дебди. Бунга эшитган пайғамбаримиз: "Бировнинг гийбатини қилман", - дебдилар. "Бу гийбат эмас, ҳақиқат-ку", - дебди саҳоба. Шунда пай-ғамбаримиз: "Галинг тўғри бўлганлиги учун ҳам гийбат-ки, сен уни орқасидан гапирапсан, агар галинг ёлгон бўлган-да сен унга бўхтон қилган бўлар эдинг", - деган эканлар. Ва яна пайғамбаримиз айтган эканлар: "Кимки бандаларининг бирининг айбини очиб гийбатини қилиб, озор етказса, у менинг кўнглим-га озор етказганидир, менинг кўнглим-га озор етказиш Аллоҳнинг дилига озор етказган билан баробардир". Қиссадан ҳисса чиқаришни мухлисларимизнинг ўзларига қолдириб сўнги сўз ўрнида айтмоқчи эдик. Бир-бирингизни гийба-тингизни қилманг, бировнинг гийбати-ни қилиш унинг гуноҳини бўйингизга олишингиздир. Оғир гуноҳлардан сак-ланинг. Йимонли, эътиқодли, дили пок бўлишлик ҳар биримизга насиб айласин.

Нафиса АННАЕВА

ФАРЗАНД ДОҒИ ОҒИР ЭКАН...

Умр йўлдошим билан 53 йилдан бери ашаймиз. Шу вақт ичида 6 ўғил кўриб, 6 келинлик бўлдик. Фарзандларим ўзидан кўпайишиб, 21 нева-ралик, 13 эваралик ҳам бўлдик. Ле-кин 1991 йил 19 феврал куни боши-мизга оғир кулфат тушди: катта ўғлим Абдуҳаким оғир хасталикка дучор бўлиб оламдан бевақт кўз юмди. Эн-дигина 43 баҳорни кўрган эди. Мана, орадан шунча вақт ўтиб кетган бўлса-

да, ўғлимни эслаб кечалари уйқула-рим безовта бўлади. Юрагим оғри-ди. Ҳамон кўз ёшларимни тўхтатол-майман.

Она қилиб яратмасин экан. Она бўлган эса, фарзанд доғини кўрсат-масин экан. Мен аёлларимиз-онала-римиз фарзанд доғини эмас, қамолни-ни кўриб юришларини тилаб қоламан.

Каромат АХМЕДОВА

Тошкент шаҳри

ҚАЛБИМИЗДА АБАДИЙ ЯШАЙСИЗ!

Дадам Жўрақул Файзиев ўтган йили оғир хасталикка учраб айни рамазон кунлари вафот этдилар. Агар ҳаёт бўлганларида, бу йил 61 ёшга кирар эдилар. 61 ёш - инсон учун жуда қисқа умр бўлса-да, дада-жоним шу қисқа умрлари давомида жуда кўп нарсаларга улғурдилар. Улар умр бўйи меҳнат қилиб, онажоним билан биргаликда 7 нафар фарзанд-ни ва ота-оналари вафот этиб ёш қолган 2 нафар укаларини тарбия-лаб ўстирдилар. Барчасини уйли-жойли қилдилар. Дадажонимнинг бирдан-бир орзулари - фарзандлар-нинг барчасини олий маълумотли қилиш ва ҳалол, пок инсон қилиб етиштириш эди. Ҳозир оиламизда 2 моҳир шифокор, 5 нафар муҳандис, иқтисодчи ва ўқитувчи бор. Биз фар-зандларнинг шу даражага етишиши-миз замирида дадажонимнинг ти-нимсиз меҳнатлари бор...

Дадам қаттиққўл ва талабчан эди-лар. Ўзлари оғир касал, тўшақда биз-нинг кўмағимизга муҳтож бўлиб ёт-ганларида ҳам, маслаҳатгүй ва дои-мо ёрдамга шай дўст эдилар. Қўни-

қўшнилари ва маҳалладагилар ҳам да-дамини жуда ҳурмат қилишарди.

Ҳаёт давом этаверар экан. Мана, орадан бир йилдан ортиқ вақт ўтган бўлса-да, деярли ҳар куни уларни эслаб, ул-бул тансиқ таомларни или-ниб, ётган бўш жойларидан уларни тополмай кўнглим ўқисиб ва аламда. Мана, дадажонимнинг туғилган кунла-ри ҳам яқинлашапти. Олдинги қувонч ва шодлиқдан асар ҳам қолмаган.

Дадажон, ҳар йили сизни қўтлаб, қўлингизга тутказадиган алвон гулла-римни бугун қабрингиз устига қўйиш қанчалар оғир. ...Тақдир экан. Илоҳим, Аллоҳ охиратингизни обод қилиб, жой-ингизни жаннатдан ато қилсин. Биз фарзандлар эса то тирик эканмиз, сиз доимо қалбимизда абадий яшайсиз!

Отажон, сўзингиз дур эди, гаваҳ, Таянчим бўларди, йиқилмасан агар. Шодлик кунларимни, юрак ғамимни, Энди сиздан ўзга ким ҳам кўтарар... Рухингиз азобда қолмасин майли, Асло йиғламасан-ётинг осуда. Лек юрак бағримни қон-қон йилглатган, Соғинч деган, ўша ўтли туйғуда...

Санобар ФАЙЗИЕВА

Қарши шаҳри

ЎН САККИЗДА КЕТМОҚ – ЁЗДА ҚОР ЁҒМОҚ

Ўғлимнинг азиз дўсти - Эгамберди 18 ёшида, битирув кечаси-нинг эртасида оламдан кўз юмди...

Ушбу шеъримни унинг дўстлари номидан битдим:

**Дўстим, сендан наҳот мангу жудомиз,
Уйинг остонасида турибмиз йиғлаб,
Тўйинг хабарини қутиб юргандик,
Э воҳ, кетмоқдасан, бағримиз доғлаб.**

**Ётибсан - узилган худди бир райҳон,
Куёвсан, кўзингни очгин деб зормиз.
Худо ҳам ишидан ўзи хун, ҳайрон,
Келинлар, деёлмайсан, сўзингга зормиз.**

**Ўн саккизда кетмоқ - ёзда қор ёғмоқ,
Бевақт тиниб қолган шарқираган сой.
Тўнсиз куёв - чимилдигинг оқ гулдан,
Мангу ухлаб ётур бунда мисли ой.**

**Эй фалак, эй қаро ер тўйдингми?
Унинг ёш жонига шунча зормидинг?
Не учун яратдинг, гулнинг умрида,
Ахир сен кенг дунё, шунча тормидинг?**

**Бир армон қийнайди бизни дўстгинам,
Ҳовлингга қирмадик, ёр-ёрлар билан.
Оҳлари Эгамга етмаган Эгам,
Чиқиб кетаяпмиз, минг зорлар билан.**

**Энди қўчанг бўм-бўш, йўқдир изларинг,
Қалбимизга олов ёқдинг кули йўқ.
Қолмади ортингда ёдгор ўғил-қизларинг,
Тепангда ёр йиғлар, қўллариди гули йўқ.**

**Жойингни жаннатдан берсин, Оллоҳим,
Кавсар сувларидан сероб бўл деймиз.
Токи, бор эканмиз жаҳонда тирик,
Қалбимизда яшайсан, ҳеч унутмаймиз.**

Малоҳат РАФИҚОВА

Ургут тумани

Х
О
Т
И
Р
А
-
М
У
Қ
А
Д
Д
А
С

ХАЛИ ОДИНДА КЕЛАЖАК БОР

Бу мақолани ўқирканман, аёл киши баъзида тақдир чархпалаги олдида ожиз қилиниши яна бир бор гувоҳи бўлдим. Кексалар бежизга "Қушининг ҳам уни бузилмасин" дейишмапти. Чиндан ҳам кишининг оиласи тинч ва осойишта бўлмаса, унинг қилган ишлари бесамаддир. Бу беш кунлик дунёда ҳеч бир киши бахтсиз бўлиб қолиши истамайди. Саодат қасрига элтувчи йўллар... Бу йўлнинг узундан-узун, сермашақат сўқмоқларини чидам билан босиб ўтиш учун менимча оилада энг аввало, тинчлик, тотувлик, ўзаро баҳамжihatлик бўлиши зарур деб ўйлайман. Оилавий моҳирларда кўп маҳалларда аёл кишини айблашди. Мен эса ҳар икки томонни ҳам маълул бир масъулиятларни ҳис этмаганликда айблайман. Рўй берган воқеани тahlil этишдан аввал эътиборингизни бир мисолга қаратмоқчиман. Рўзгорни - горга қибс қиллашди. Унинг кўзга кўринмас мингта занжирни аёл кишининг оёқ-қўлини чирмовиқдай ўраб олиши ҳеч кимга сир эмас. Аёл киши мана шу чирмовиқдек ипларга қуваланиб қолиб оиладаги энг зарурий нарсани - ўзини йўқотиб қўяди. Эрта тонгдан то қоронғи шомгача овқат тайерлаш, эрни ишга, болаларни мактабга жўнатиш, уйнинг супир-сидири, қозон-товоқ, чир-чир... Эҳ-хе, санайверсанг бу ишларнинг адоғи кўринмайди. Эркач-чи? Ҳар қандай киши ўз рафиқасининг чиройли бўлишини истамайди дейсизми? Халқимиз эса бекорга "Онангн отанга бепардоз кўрсатма" дея айтмаган чикар...

Мақолада ёзилишича, ўн йил давомида тинч-тотув яшаган оила аста-секин оила бошлигининг яхши ишга ўтиши билан ўртадаги муносабатларга дарз кета бошлаган. Бунга икки сабабни ваз жўнатиш мумкин: бири, оила бошлигининг ўтган йиллар давомида кўчада топилган "муҳаббат", ёки муттасил уйда ўтириш оқибатида ўзини бутунлай унутган ва охири-оқибатда ўз бахт қушини ўзга инсонга ўз қўли билан ҳада этган аёл...

Воқеани диққат билан ўқиган киши шу хулосага келиши анж. Бирок, бахтсизлиқни катта-кичиги бўлмайди. Ўз бахтига ўзи зомин бўлиб, ўз ёнига қоврилиб ётган аёл ҳақида ҳукм чиқаришга шошилмайлик. Бундай танг вазиятда бирорта маслаҳат бериш кимгадир осондир. Аммо, рўй берган воқеани тўла-тўқис қалбда ҳис этиш ва ўша кўнгли ярим инсонга тўри йўлни кўрсата олиш ҳам керак...

Муниса опа, бу аҳволга тушиб қолганингизга ҳеч ким айбдор эмас. Айбдор - ўзингизсиз. Мени гапларимдан хафа бўлмаг. Турмуш ўртоғингизни ҳам нияти "халис" экан, шунинг учун бугун бўталоларидан айрилган туюдек бўлаб ўтирибсиз. Аммангизнинг ўғли бўлиши Баҳодирнинг ҳам нияти яхши бўлмаган. Ва энг катта хато - сизнинг тарафингиздан содир этилган. Боши боғлиқ одам ҳеч қачон бегона одам билан гаплашмаслиги керак эди. Баҳодирни нияти яхши бўлганда ҳеч қачон сизни бошингизга шунча қўруқликни солмаган бўларди. Бошингизга шунча бахтсизлик, ранж - алам солиб, "ўзи бошқага уйланган" нобақорга ҳам жазо бордир. Аёл киши учун фарзандидан тирик бўла туриб ажралишдек бахтсизлик бўлмаса керак! Бахт, ҳузуур-ҳаловат, бахтсизлик эса - мусибат. Қолаверса, "янги ёр" билан бир уйни тўлдириб, бошқа бир аёлнинг дилини қуйдириб ўтирган "эрингизга" ҳам жазо бордир...

Муниса опа. Мен сизга маслаҳат беришга ожизман. Фақат сизга бир ўтинчисини баён этсам. Киши борки, умид билан яшайди. Дошиманлардан бири: "Ҳеч қандай табиб толиққан вужуд ва азоб чеккан қалб учун умид-чалик дорини топиб беролмайди", - деганида минг бор ҳақ эди. Бу қийин ва машаққатли ҳаётда ҳар бир кишининг қўнғилига умид чирокдек ёруғлик бағишлайди. Ўтинчим, сираям тушқуликка тушманг. Тақдир сизни бошингизга шунча савдоларни солибди, майли, чидам. Чидам билан, матонат билан қийинчиликларни енгинг. Ўзингизни иш билан овутинг, бор меҳрингизни фарзандингизга бағишланг. Ўзингизни йўқотманг. Едда тутинг-ки, Оллоҳ фақат суйган кишиларигагина қийинчиликларни раво кўради. Оллоҳнинг синовидан эсон-омон ўтинг. Унутманг-ки, сиз бир эмас, уч нафар зурриёнинг онасисиз, уларнинг томдирда сизнинг қонингиз оқмоқда. Қонлар туташ бўлган жойда бир кун келиб меҳрлар ҳам туташ бўлса ажаб эмас. Улар бир кун сизни излаб келишди, мен бунга аминман.

Муниса опа, ҳаёт давом этаяпти. Ҳаёт бор жойда яшаш бор, яшариш бор. Сизни болаларингиз, уларнинг нурили истикболи бор. Демак, сиз келажақ, ҳа-ҳа, ҳали нурили келажақ учун яшашингиз лозим...

Фарида ТОХИРОВА

ФАРЗАНДЛАРИНГИЗГА БОҚИНГ...

"Мен нима қилай?"—47-сон

ЭСЛАТМА: Маҳалламиздаги бир қизни севиб қолдим, ўзига эса айта олмадим. Афсуски, тақдиримиз қўшилмаган экан. Ҳозир оилалиман, икки фарзандим бор. Яқинда тасодифан яна уни учратдим, юрагимдаги ўша туйғу яна уйғонди. Б.С.

Хурматли Б.С., мен сиздан кичик бўлсам-да, ўз фикримни айтмоқчиман. Ёшим 20 да. Аммо бу ҳаётда жуда кўп ҳодисаларни кўрдим. Сизни мен йигит сифатида тушунаман.

Ажаҳон! Аввало уйланмасингиздан аввал ҳаракат қилишингиз, ўз севиңгизга етишингиз керак эди. Ҳозир уйланганиз, 2 нафар фарзандингиз бор. Ҳаётингиздан нолийдиган жойингиз йўқ. Шунинг учун бахт эмасми?

М. исмли қизга ишқий меҳр билан эмас, акаларча туйғу билан боқинг. Бу дунёга ҳаммамиз бир синов учун келганмиз. Ўзингизни қўлга олиб, бу ҳеч кимга вафо қилмаган ўтинчидан дунёда шайтоний нафсингизни тийинг. Ҳали фарзандларингиз улғайгач, уларнинг бахту-камолани кўриб дилингиз олам-олам қувончга тўлади. Хўп, М. исмли қизга етишингиз ҳам дейлик. Аммо рафиқангиз ва фарзандларингизнинг аҳоли нима кекади? Буларни уйлаб кўрдингизми? Ҳеч бир фарзандни яратганнинг ўзи ота-она меҳридан бебаҳра қилмасин. Ўз рафиқангизга янада яхшироқ қаранг, у балки М. исмли қиздан-да латофатли, малохадли ва гўзалроқдир. Фарзандларингизга боқинг. Улар сизнинг ҳаётингиз мазмунидир. М. исмли қизга бўлган муҳаббатингизни унутинг.

Шерқўзи ИМОНОВ

Тошкент вилояти,
Оққўрғон тумани

ХИЁНАТ ЙЎЛИГА КИРМАНГИЗ АСЛО...

Аёл - мўтабар зот. Йўлдан адашди, унинг келажаги ҳўрликлардан иборат бўлади. Бундай аёллар ўйнаши билан яширинча узоқ юра олмайди. Чунки эри бир кун севиб қолиб хиёнат устида қўлга тушириши мумкин. Мунисахон синглимиз шунақага ўхшайпти. Унинг айтишича, аммасининг ўғли Ботир уйга бамайлихотир кириб, эшикни қулфлайди. Орадан бир дақиқа ҳам вақт ўтмай эшикни ташқари томонидан Мунисахон эри қулфлайди. Бир вақтни ўзида эшик ҳам ичкаридан, ҳам ташқаридан

нима учун бақирмаган, қаршилиқ қилмаган. Муниса дод-фарёд қилганида эди, эри эшикни тепиб кириб, аммасининг ўғлини кўзига кўрсатган бўлар эди. Хотинига ишонарди. Аммасининг ўғлини эмин-эркин ўз уйидек кириб келиши олдиндан учрашиб юрганликларидан далолатдир. Ҳар қандай эркач ҳам, эркаклик гурури бўлса хиёнаткор хотинини кечирмайди. Ботирдек ноинсофларни ҳеч ҳам эркач деб бўлмайди.

Мунисахон! Сизга маслаҳатим, энди тақдирга тан берасиз. Ҳаёт - бу синов. Айниқса, бу йўлдан адашганларнинг ёмон синайди.

Хиёнат йўлига кирмангиз асло, Оила ойнаси синиши тайин. Синдим, эргашар сизга ҳар бало, Ҳаётингиз мазмуни, гўё бетайин.

Ражабали МУРТАЗОЕВ

Қашқадарё вилояти,
Усмон Юсупов тумани,
Миришкор қишлоғиҚАДДИНГИЗНИ ТИК
ТУТИНГ

МУНИСА

Мунисахон!

Сиз ҳақиқатан ҳам ўзингизга пок бўлсангиз, эрингизни шубҳалари ноўрин бўлса, қаддингизни тик тутинг. Оллоҳ ҳар бандани қилган ишини ва дилидаги ўй-хаёлларини билгүвчидир. Турмуш ўртоғингиз Оллоҳни Қаломуллосини инобатга олмай, яхши иш қилмади.

Мунисахон! Соғлигингизни тиклаб,

фарзандларингизни ўз бағрингизга олинг. Ўғай она барибир ўғайлигини қиланди. Болаларингизни уйли-жойли қилсангиз, шунинг учун катта бахт. Сиз севишли қўшқимиз Юлдуз Усмонованинг "Қаддингизни тик тут аёл", деб айтган ашуласини эшитинг. Оллоҳдан инсоф сўранг.

Шайхонтоҳур тумани,
27-болалар боғчаси жамоаси

"МЕНИ ЁДИНГИЗДАН ЧИҚАРИНГ..."

"Асл кўрмаганим қадрим соғиндим"—1-сон

ЭСЛАТМА: М. билан синфдош эдик, бир-биримизни севардик. Вақтлар ўтиб талаба бўлдик. У машинани жуда тез ҳайдарди. Автофалокат туфайли у дунёдан ўтибди, наҳотки шундай ёш, мард йигитни ҳаётга қайтариб бўлмаса... МАФТУНА

Синглим Мафтуна, сизнинг аламли мактубингизни ўқиб дарҳол қўлимга қорғоз-қалам олдим. Менинг ҳаётимда ҳам шундай воқеа содир бўлганди.

Севган қизим 17 ёшда ҳаётдан кўз юмди. Ўшанда ҳаётдан шундай нафратланиб кетдим, хоҳ ишонинг, хоҳ ишонманг, ўзини ўлдирмоқчи бўлдим. Агар ота-она бўлмаганида мен ҳам унинг ортидан етиб борган бўлардим. Менимча, ҳаётдан бунчалик нолишимиз яхшимас, чунки "Оллоҳ ўз суйган бандасини бу дунёдан эрта олиб кетади", деган гап бор-ку халқимизда. Мен ундан айрилгач жудаям ғамгин бўлиб қолгандим, доим уни ўйлардим. Қўнларнинг бирида севилим раҳматлик тушимга кириб: "Мени ёдингиздан чиқаринг, мен сизни севмайман, ўзингизга бошқа ёр танланг. Лекин сиз билан Оллоҳ ҳузурида бир кун албатта қўришамиз", - деган сўзларидан уйғониб кетдим. Шу билан тонг отгунча уйкум келмади. Қўнларнинг бирида бир қиз билан танишиб қолдим. Унинг кўри-

ниши суюқлигимга ўхшамаса-да, хулқ-атвори, муомалалари жудаям ўхшаш эди. Мен унга қандай қилиб севиғи изҳор қилганимни билмай қолдим... Ана шундан кейин менинг ҳаётим қайтадан бошланди.

Сизга ҳам маслаҳатим, сабр-бардошли бўлинг. Қўнглингизга худди ўша йигитдек бир ўқтам йигит кириб келар, балки исми ҳам М. бўлар...

Тақдир бизни бирлаштирмаса, Бу дунёдан ёлғиз ўтаман. Суратингни бағримга босиб, Қабримга ҳам олиб кетаман. Агар қабрим йўлингизда бўлса. Қабрим узра бир нигоҳ ташла. Даста гуллар қўнглинга бўлса, Бир донасин қабримга ташла...

Сизга Оллоҳдан сабр-тоқат, келгуси ҳаётингизда бахт тилаб қоламан.

Сойиб ФАРҲОД

Андижон вилояти,
Шахрихон шаҳри

САБР-ТОҚАТЛИ БЎЛИНГ

"Йўқ" деган сўз оғриғи"—49-сон

ЭСЛАТМА: Бир қиз билан танишиб, уни севиб қолдим. Унинг ҳам қўнгли йўқ эмас. Лекин, унинг ота-онаси қизини менга беришга қўлмаяпти...

ШУХРАТ

Шуҳратжон ука, авваламбор йигитлар ўзларининг жасурликлари, мардлиғи-мағрурликлари, ҳалол ва покликлари билангина ҳақиқий инсон деб ҳисобланадилар. Гап-сўзингиздан мен сизни шундай инсон деб биламан.

Муҳаббат масаласида эса, сизда кўпгина яхши хислатлар муҳассас эканлигини унутманг ва сабр-тоқатли бўлинг. Ҳар бир муаммонинг ечимини вақт ҳал қилади. Гулшанни ҳам кенг ҳаёт тушунчасига

чорланг. Умр деган узоқ йўлнинг сўқмоқларида инсон яхши-ёмон қўнларга дуч келиши мумкинлигига ишонинг.

Гулшаннинг отасига келсак, у кишида ҳам яхши одамийлик хислатлари муҳассас, яъни дўста муҳаббат ва душманга нафрат.

Шуҳрат ука, сиз аввало Гулшаннинг отаси олдида ўзингизни ҳақиқий инсон эканлигингизни кўрсатинг.

Бу билан сиз ўзингизни инсон сифатида оқлабгина қолмай, ҳаётингиз йўлида учраган муаммони енгиб, муносиб ўрингиз борлигини, йўлингиз эса тўғрилигини англатасиз.

Нурмурад МЕЙЛИЕВ

Қашқадарё вилояти,
Чироқчи тумани

Ёшим 29 да. Шу ёшгача озми-кўпми ҳаётни ачиқ-чучугини татиб кўрдим. Оилада 6 фарзандимиз, ўрта мактабни битириб, ака-опаларим қатори олий ўқув юртига кириш менга ҳам насиб этди. Илк муҳаббат менга ҳам кўп тенгдошларим қатори талабалигимда келди. Лекин мен севгимни ҳаммадан сир сақлашга мажбур эдим, чунки мен севиб қолган ин-

чиқиш вақти-соати аллақачон етганлиги, қари қизлик юки қийнай бошлаган эди. Бу либосни кийиш ато этармикан, деб эзиладиган бўлдим. Эски раҳбарим мени ўз корхонасига ишга олишини, у ерда менга катта лавозим беришини тавсия қила бошладди. Лекин мени турмушга чиқиб, оилалар бўлиш кўпроқ қизиқтирар эди. Лекин ўтимишимни қора доғи,

телеминорага чиқиш, кечкурун элга таниқли хонандалар хизматидаги ресторан зиёфати билан якунланди. Мен орзу қилган лаҳзалар худди туш каби ўнгимда содир бўлди. Биринчи кечамиз ҳам ўтди. Т. акам мард, ота-онам, қайнота-қайнона, қўйинг-ки бутун эл олдида номимни оқлади, "номусли қиз" эканлигимни айтиб, ҳаммани хурсанд қилди. Энди

СИРИМНИ СИЗГА ДАСТУРХОН

Қ.ИЛДИМ...

сон, оилалик, мендан роппа-роса 22 ёш катта эди. У биз амалиётга борган корхонанинг катта раҳбари эди. Шу кезлар, билмадим ё ёшлигимми, ё илк муҳаббатим мени кўр қилиб қўйганиданми, тезроқ ишхонага боришни, иш вақти сира тугамаслигини, раҳбар буюрган ҳамма ишни бажаришни жуда-жуда хоҳлардим. Мен севиб қолган эдим... Шу туфайли бу корхонага ипсиз боғланиб қолган эдим.

Ўқишимни сиртқиға кўчириб, шу корхонада ишлай бошладим. Баҳор чоғи аёллар байрами олтидан катта ўтириш бўладиган бўлди. Ҳамма шу ўтиришга тайёргарлик кўрар эди, катта раҳбаримиз мени чақирганлигини эшитиб, ичим ёришгандай бўлди. Мен ичимда суҳбатимиз байрам дастурхонини кам-кўстлари ҳақида бўлса керак, деб ўйлагандим. Раҳбарнинг хонасига кирганимда, салом-алиқдан сўнг мени ўтиришга таклиф қилди. Олдинига мени аёллар байрами билан табриклаб, байрамдан сўнг уйимга элтиб қўйишни ва муҳим гапи борлигини айтди. Корхонадаги зиёфат соат еттида тугади. Зиёфат давомида бутун ҳаёлим бошлиғим ва у айтадиган гапда бўлганлигини ўйлаб учрашув тайинланган жойга қандай етиб келганимни билмай қолдим. Бошлиғим мени машинага таклиф қилди, мен учун олинган қизил атир гулли катта гулдаста билан француз атирини совға қилиб, машинани юргизди. Йўл-йўлакай у мен илк бор ишга келган кўнимоқ назарига тушганлигим, гўзаллигим, қадди-қоматимга маҳлиё бўлиб қолганлиги ҳақида эҳтирос билан гапириб берди. Назаримда бир зумда мен айсайдига маҳаллага етиб келдик. Бошлиғим мени кузатаркан, чиройли илтифот билан байрамдан кейин учрашишимизни тайинлаб хайрлашди. Байрамдан сўнг яна ишхонада учрашдик. Мен куни билан раҳбаримиз билан бўладиган учрашув ҳақида ўйлаб, нега мени хонасига чақиртирмаётганини ўйлаб ўз ҳаёлимга ўзим кўмилиб ўтирдим. Ва ниҳоят мен орзиқиб кутган телефон жиринглади, кўтарсам раҳбаримиз мени кеча-ги жойда ярим соатдан кейин кутиб олишини айтди. Мени руҳим кўтарилганлигини сезган, лекин ким кўнғироқ қилганлигини билмайдиган қизларга зарур ишим қилиб қолганлигини айтиб, пардоз-андозимни янгилладим, қизлар ҳиринглашиб "О, муҳаббат" ашуласини жиргойи қила бошладилар. Учрашадиган жойга ўқдай учиб чиқдим ва мени пойлаб турган машинага ўтирдим. Ҳаёлимда бу дунёда танҳо, мен ва менинг севгимдан бошқа ҳеч ким йўқдай бахтиёр эдим. Биз кичкинагина лекин жуда шинам қаҳвахонага бориб ўтирдик... Шу зайлда кунда-кунора бекиткича учрашиб юрдик, менга берилган эътибор, меҳр, қимматбаҳо совғалар мени кўр қилиб, ўзимни шу инсонга бағишлаб қўйганимни билмай қолдим. Ҳатто номусимни йўқотганимда ҳам дунёда мендан бахтли йўқдек эди. Лекин бу туйғуларни ҳаммадан сир сақлар эдим. Шу орада раҳбаримиз яна ҳам катта лавозимга кўтарилиб, бошқа жойга ишга ўтиб кетди, энди учрашишимиз сал камая бошладди. Бизга янги бошлик келди, янгиси келиб эскисини кам-кўстини оча бошладди, корхона ишчилари мен севган кишини янги раҳбарга ёмонлашга, камчиликларини айтиб орқасидан тош отишга тушишди. Шунда кўшни хонадаги рус ҳисобчи аёлимиз, эски раҳбаримиз унга ҳам севги ихзор қилганлигини айтганлиги, лекин у тузоғига тушмаганлигини, эски раҳбаримизнинг хотини бўла туриб, бошқа ўйнаши ва ундан битта фарзанди ҳам борлигини билиши ҳақида сўзлаб берди. Шу гапларни эшитиб мен қай аҳволга тушганимни тасаввур қилинг, ўзимга ўзим бўлди алоқани узаман, деб сўз бердим. Лекин ҳар учрашганимизда ўзимга берган сўзимни унутар эдим. Институтни тугатиб, дипломимни ҳам қўлга олдим. Ойлар кетидан йиллар ўта бошладди. Энди мени бошқа бир ўй, турмушга

номусим йўқлиги мени шарманда қилишидан чўчиб, "қари қиз" деган номни афзал кўрардим. Бу орада бошлиғим билан пинхона учрашувимиз борган сари камайиб, биз бир-биримиздан тавоқлаша бордик. Шу орада ҳатто қаттиқ жанжаллашиб ҳам олдик. "Қари қиз" деган номнинг исноди мени севган кишимдан ҳам юз ўгиришга мажбур қилди. Шу кезлар корхонамиз қулаш арасида эди, мен кўп ишчиларимиз қатори ишсиз қолдим. Мағрурлигим туфайли эски раҳбаримиздан иш сўраб боришни ўзимга эп билмадим. Ҳаммасидан воз кечиб, уйдан кўчага чиқмай бир ҳафта ётдим. Шунда катта акам менга тижорат ишларини ўргата бошладди. (Акам чет элдан мол олиб келар эди.) Энди ниятим озгина пул йиғиб уй сотиб олиш, одамларнинг кўзидан, маҳалладан узокда бўлиш эди. Бозор, тирикчилик билан овора бўлиб ўтган ҳаётимни унутдим. Ёнимдаги растада савдо қиладиган ўзим тенги йигит атрофимда кўп ўралашиб қолганлигини сеза бошладим. Бирга "бизнес" қила бошладик. Т. менга шундай ўрганиб қолдикки бир-биримизга ишониб пул, мол берар, савдони тугатиб ҳатто уйга ҳам бирга кетадиган бўлдик. Орадан бир неча кун ўтиб Т. мени ресторанга таклиф қилди, анчадан бери ҳеч қаерга бормаганлигимни айтиб, рози бўлдим. Биз бирга ўтирдик. Уйга қайтар эканмиз Т. менга севги ихзор қилди ва турмушга чиқишимни сўради, лекин "минг афсуски мен сизга лойиқ эмасман", деганимни биламан, "сизлар бой, мен эса камбағал оиладан чиққанман, сизни севилшга лойиқ эмасман, шундайми", - дея жаҳли чиқди. Шунда Т. га ўтган ҳаётимни ҳаммасини гапириб беришга мажбур бўлдим ва бошқа бу ҳақда сўз очмаслигини сўрадим. Эртасига Т. мени ҳар кундагидан бошқачароқ кутиб олди. У мени яхши кўришини ота-онасига айтганини, онаси ва отаси рози эканини билдирди. Шунда мен: "Ота-онангиз олдида нима деган одам бўламан", деганимда "бу ёғини менга қўйиб берасиз, эпиклик қозони эпиглигича қолади", - деди. Шундан кейин Т. ни онаси бизнигича совчи бўлиб келди. Бу орада биз бир-биримизга яна ҳам боғлана қолдик. Ва бир-биримиздан бир дақиқа ҳам ажрала олмайдиган даражага етдик. Отам мени кўзи очкилигида уйли қилиш ниятида сикилиб юрган эди, чунки мендан 3 ёш кичкина синглим турмушга чиқиб кетган эди-да. Ниҳоят тўй ҳам бошланди. Тўйимиз жуда дабдабали бўлиб ўтди. Мен ўзим орзу қилган оппоқ қўйлак кийиш бахтига муяссар бўлганимдан бахтиёр эдим. "Лимузин" машиналари, ЗАФСдан сўнг

жойига қўйиб, машина ушлаб уйга етиб келдим. Аҳволимни кўрган қайнонам "тез ёрдам" чақириб касалхонага олиб кетдилар, лекин уларга ҳеч нарсани айтмадим. Кеча бориб, 7,5 ойлик қиз бола туғдим, ўзимни аҳволим оғирлаша бошлаганлиги сабабли дори-дармон керак эди, лекин Т. акамдан дарак йўқ эди. Кейин билсам, мен қиз туққан кеча эрим эрта-лаб соат 3 да кайфи таранг ҳолда келибди. Қизимнинг аҳволи яхшилиги учун бизга еттинчи куни уйга рухсат тегди. Энди ҳаётда ҳам ўғли, ҳам қиз бор оёна эканлигимдан бахтиёр эдим. Фақат Т. акам борган сари мендан ўзоқлашиб кетаётганини қийнади, шу ҳақда Т. акам билан ўтириб ётиқчасига гаплашиб ўчун сўз очдим. Улар эса: "Сенга шунча туюлаётгандир, ман илгари қанақа бўлсам ҳагича шунақаман, аммо сенга ёқмаётган бўлсам ихтиёр ўзингда, кетишинг мумкин, ана катта кўча", - дедилар. Бу гапларни эшитиб бу дунё менга қоронғу бўлиб кетди. Ўзимни-ўзим ўлдирмоқчи бўлдим. Лекин икки нафар фарзандим кўзимга ҳаммадан ширин кўринди, айниқса чилласи чиқмаган қизим... Орқадан "эринг у билан, эринг бу билан юрибди", деган гапларни эшитиб, чарчадим. Ўйда зериканимдан яна секин тижоратга ўтдим. Қайнонам болаларимга қараб ўтирар эдилар. Мен қайинсинглим билан ёнимиздаги бозорчада майда-чўйда нарсалар сота бошладик. Овқат қилиш бахонасида уйга кириб болаларимга, уй ишларимга вақт ажратардим. Т. акам: "болаларинг ёш, уйда ўтир", - деб уришар эдилар, лекин қайнонам рухсат берганликлари учун индай олмас эдилар, бунинг устига ўзлари ҳам ишламас эдилар-да. Бир куни бозорчада ёнимизда атир-упа сотадиган аёл эримни кўриб: "Бу йигит Г. исмли қиз билан бирга юриди-ку", - деб қолди. Сўнг Г. ни адресини берди. Мен пойқоқлик қилиб уларни бир хонадонда тутиб олдим. Уйдан эримни калтаги тагида қувиб чиқарилдим. Уйимга етиб келганимда энди нима қилиш кераклигини ўйлаб йиғлаб келдим. Кетимдан етиб келган эрим, бақир-чақирини давомини уйда бошладди. Ҳеч нарсадан хабари йўқ қайнона-қайнотам, бизни ўртанимизга тушишди. Шунда мен бор гапни айтдим, эрим ўзини оқлаб, мени ёлғон гапираётти деди. Агар бу ҳаёт ёқмаётган бўлса, ана катта кўча деб яна қайта-қайта такрорлади.

ДИЛ ИЗХОРИ

Тошкент

(Давоми бор)

К.

ҚИРЛАРДА КЎЗИМНИ ОЛГАН ЛОЛАЛАР

Қолиб кетди муҳаббатнинг олис ўлкаси,
Яшапман шум дунёнинг хилватларида.
Тутқич бермас бахт кетидан чопдим беомон,
Бахт топмадим, йўқ оламнинг жаннатларида.

Учиб кетди турналарнинг шўх-шўх галаси,
Армон бўлди осмонларга чўзилган ўйим.
Оқиб кетди дарёларнинг тўлқинларида,
Сенга атаб менинг чалган шўх наво-куйим.

Кела қол деб ёлворганим ширин туш бўлди,
Ушлаганим бир алдоқчи олов куш бўлди.
Мен алвидо демасам ҳам ёруғ дунёга,
Бу кўнгилнинг деганлари хайр-хўш бўлди.
Қолиб кетди шўхликларнинг олис ўлкаси...

Нафақат илхомим, нафақат дардим,
Нафақат кечмишим, нафақат кулгум.
Кўнглимни тўлдириб тошқин бир селдай,
Айтолмаганларим куйлатар мени.

Жонимдан жон бўлиб чиққан болалар,
Қирларда кўзимни олган лолалар.
Дўстларимнинг ширин алдовлари ҳам,
Гоҳо ўйлар бўлиб сайратар мени.

Қалбимда бир ёниқ муҳаббат туриб,
Қанча муҳаббатга сазовор бўлиб.
Ўзим билан ўзим овуниб юриб,
Сезолмаганларим ўйлатар мени.

Нафақат дунёим, нафақат борим,
Нафақат ишдан зўр вафо кутганим.
Шоду, аммо армон билан ўтганим,
Ўтолмаганларим куйлатар мени.

Кўшиқлар келмоқда, қайноқ кўшиқлар
Қайноқ юрагимнинг қатидан сим-сим
Дунёлар кулмоқда, ажиб дунёлар
Дунёдай дилимни тўлдириб лим-лим.

Ой нури қалқади сувнинг юзида
Таъриф айламоққа ожиздир тилим
Баҳордир тўрт тараф, баҳордир сўз йўқ
Ўзгаллик қошида энтикаман жим.

Қани эй ошиқ дил, кўтар руҳингни
Унутилсин барча ўтган ғамларинг
Қайтарилмас ахир шу лаҳзадаги
Ўзинг сезмаётган бахтли дамларинг.

Кўшиқлар келмоқда, қайноқ кўшиқлар
Қайноқ юрагимнинг қатидан сим-сим...

Салима ҚИЛИЧЕВА

ЎЗАМ СЕНИНГ ИСМИНГ ВА ХУСНИНГ

Одам ҳаёти давомида кўп нарсалар дуч келар экан. Ёшим ҳозир 22 да. Оиламида тўнғич ўғилман. Ўтган йили мени уйлаб қўйишмоқчи бўлди, тақдирим тўғри келмади. Аслида ўзим уятчанроқман, қизларга гап отиш у ёқда турсин, уларнинг мунчоқ кўзларига тик боқишга уяламан.

У қизнинг ёши 18 га энди тўлди. Уни шунчалик севардим, лекин бу дардларимни ҳеч кимга гапирмасдим. Унинг учун ҳамма нарсаларга тайёр эдим. Ақлу-хаёлимнинг ҳаммаси шу қизда эди. Буни унинг ўзига қанақа йўл билан тушунтирсам деган ҳаёлда юрaverиб тўғрироғи жудаям қийналиб кетдим. У қиз ҳаммасини биларди. Гаплашиш орзусида ҳар куни маҳалласига борардим. Қўшни дугоналаридан чақириб беришини илтимос қилардим. "Уйда одамлар бор, гаплашишга уяламан" ва шунга ўхшаган ҳар хил жавобларни эшитардим. Нима қилишимга ҳайрон бўлиб бошим қотиб, ҳар хил ҳаёлларга бориб юрардим. Бир кун яқин дугонасидан унга совчи юборилаётганини эшитдим ўзимни йўқотиб қўйдим. Нима энди, кимдан, тегар эканми, шу йигитга берар эканми деган сўроқларни берар эканман "тушунаман сизни, хафа бўлманг, унга беришмас экан, у қиз сизга турмушга чиқаман", - дебди деган жавобни эшитдим. Эшитдим яна уларнинг маҳалласи томонга қадам босдим. Лекин нимагадир яна гаплаша олмасдан орқага қайтар эдим.

Уйдагиларга бу ҳақда гапириб бердим ва совчи бўлиб бориш кераклигини айтдим. Шу кунгидея уйдан совчилар, адаллар ва ойимлар чиқиб кетишди. Бахтимнинг гули очилса сўндирмасдим деб Худодан сўрадим. Қайтиб келиш-

ди. Қисқаси, қиз билан яхшилаб гаплашмасанг бўлмас экан, деган жавобни эшитиб нима қилишим ҳам ақлимга сиғмай қолди. Нима учун мени севса-ю, мен билан гаплашишга уялса. Ва мен унга хат орқали севгимни изҳор қилиш кераклигини тўғри топдим. Хатни оладио жавоб йўқ... Маҳаллада "шунга уйланармиш", деган гаплар кўпайиб кетди. Ва олдиндан умуман кутмаган нарсаси юз берди. Яхши жойдан, қариндошларидан бугун совчилар келаркан, шуларга қизини берармиш деган гапни эшитиб, кўзларимдан ёш чиқиб кетди. Бу қанақа ҳўрлик, нима гуноҳ қилдим. Нима учун биринчи совчи юборганимда шу гапларни адам-ойимларга айтишмади. Қанча вақтдан бери ишониб юриб, умидларим нахот сўнган бўлса, ҳўрланганимни отам ва онам кўриб: "У қизни уларга беришмайди, мана кўрасан", - дея кўнглимга озгина бўлсаям малҳам бўлишди. Йўқ, аксинча иш бўлди. Унаштириб қўйишди. Мен у қизга бахт тилайман. Лекин бутун умр бўйи кўз олдимдан кетмас керак деб ўйлайман. Чунки севги сўнмас экан. Эсласам, юракларим азобланади.

Ҳаммага бахту-саодат, соф севги тилайман. Мен буни ёзганимнинг сабаби ўзимнинг ичимдаги дарду, дил изҳорларимни бўшатиш учун холос.

Оркандан эргашиб,
Юрганларим гуноҳми,
Хуш-хабарлар эшитиб,
Кулганларим гуноҳми.

Шерзод АБДУЛЛАЕВ

Тошкент шаҳри

О, Муҳаббат! ● О, Муҳаббат! ● О, Муҳаббат! ●

МЕНИНГ ХАТОИМНИ ТАҚРОРЛАШМАСИН...

1982 йили Андижондаги техникумлардан бирига ўқишга кирдим ва шу ерда бир йигит билан танишиб қолдим. Унинг исми Улуғбек эди. У аравонлик бўлиб 2-курсда ўқирди, унинг тоғаси эса шу техникумда дарс берарди. Бизнинг дўстлигимиз севгига айланиб, икки йил гаплашиб юрдик. Уни армия сафига қақришди. У Украина шаҳарларидан бирида хизмат бурчини ўтаётганда бизни амалиётга Харьковга жўнатишди. Унинг қариндоши биз билан бир гурппада эди. У билан бирга уни хизмат қилаётган жойига бориб кўриб келдик. Мен фақат уни севганимни ва севгимга вафо қилиб қуттишимни айтдим. Афсус ҳаёт мен ўйлаганчалик осон эмас экан. Мен покиза ва мусаффо севгимни асрай олмадим. У армиядан қайтмай туриб хат ёзмай қўйдим. Чунки мени туққан онам бировни яхши кўриш керак эмас, умрбод тилинг қисик ўтади деган эди. Мен шуни ўйлаб Улуғбек акам менга умид қилгани билан булар барибир беришмас экан деб, ҳафсалам пир бўлган эди. Чунки ўз онангиз шундай деб турса дардингизни кимгаям айтасиз. У армиядан келадиган пайтида дадам мени мен танимаган йигитга унаштириб қўйди. Тўйимга санокли кунлар қолганда Улуғбек акам билан техникумда учрашиб қолдик. У: "Сиз бевафо экансиз. Мен сизни бундай деб ўйламаган эдим", - деди. Мен икки ўт орасида ёнардим. Биринчиси ўз севгим ва севгилимдан воз кечиш бўлса, иккинчиси эса дадамнинг мажбурлаши билан танимаган инсонга умримни

бахш этиш эди. Мен дадамга қарши чиқа олмай иккинчи йўлни танабл ўз севгимни паймол қилдим. Юрагим тубидаги лаҳча чўғ севгимни яширган ҳолда ўзим танимаган йигитга турмушга чиқдим. Турмуш ўртоғим тарбиясиз экан. Тўйимизга бир ҳафта бўлмай уриш-жанжал бошланди. Менинг унга бўлган меҳрим ўрнини бағритошлик эгаллай бошлади. У билан худди бўйнимдан боғлагандек яшадим. Улуғбек акамни ҳечам унута олмадим. Эрим аввалдан суюқоёқ аёллар билан юрар экан. Шундай феъллари учун яхши кўрган қизини дадаси бермаган экан. Энди у умуман ўзини боса олмай қолди.

Хуллас, бир куни яхши кўрганларидан бирини уйимизга олиб келди. Мен энди кетишга мажбур эдим. Борди-келди бўлиб юриб 3 фарзандли бўлдим. Аслида дадам орзу-ҳавасининг қурбони бўлдим. Балки менга тўсқинлик қилишмаса ўзим севган йигитга турмушга чиқганимда, бахтли яшаган бўлардим. Орадан 13 йил ўтган бўлсаям унинг севгиси юрагимни тарк этгани йўқ. У билан икки йил гаплашиб юриб топган меҳр-муҳаббатни 12 йил бирга яшаган инсондан топа олмадим. Балки мени севган йигитнинг ҳам турмуши яхши эмасдир. Менинг дарду изтиробим бошқаларга сабоқ бўлсин деган ниятда ушбу хатимни ёздим.

А.

Андижон вилояти,
Пахтабод тумани

Оила ва жамият

Мақолада келтирилган фактлар, воқеалар, маълумотлар учун муаллиф жавобгар ҳисобланади. Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқ қилиши мумкин. Қўлёзмалар таҳлил қилинмайди ва муаллифларга қайтарилмайди.

БОШ МУҲАРРИР: ДИЛБАР САИДОВА

Телефонлар:

Бош муҳаррир: 133-28-20
Котибият: 34-25-46 (Хат ва зўлронлар бўлими)

МАНЗИЛИМИЗ:

Тошкент - 700000
Амр Темура кўчаси,
1-тор кўча, 2-уй.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмаҳонаси.

Манзил: Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Босишга топшириш вақти - 20.35

Босишга топширилди - 21.15

ХОМИЙ
«Матбуот тарқатувчи»
акциядорлик жамияти

ОБУНА ИНДЕКСИ - { якка обуначилар учун 176
ташқилотлар учун 177

Рўйхатга олиш № 33

Буюртма Г-206

Формати А-3, ҳажми 2 босма тобик.

Баҳоси эркин нархда.

Рассом — Н. ХОЛМУРОДОВ, Навбатчи — М. СОДИКОВ